НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри підприємництва
та біржової діяльності
Протокол № __ від «__»___201_р.
_____ Ільчук М.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Хеджування ф'ючерсами і опціонами

Напрям підготовки_____07 Управління та адміністрування_____
Спеціальність_____076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність__
Факультет _____економічний _____
Розробники_____доцент, к.е.н., Кириченко А. В._____
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Хеджування ф’ючерсами і опціонами
(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Галузь знань	*07 Управління та адміністрування*
Спеціальність	*076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*
Освітній ступінь	*Магістр*
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Вибіркова
Загальна кількість годин	150
Кількість кредитів ECTS	5
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота) (за наявності)	5
Форма контролю	*Іспит*
Показники навчальної дисципліни для денної форм навчання	
Рік підготовки (курс)	5
Семестр	2
Лекційні заняття	15
Практичні, семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	15
Самостійна робота	72
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	5
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2

Хеджування ф’ючерсами і опціонами
(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Галузь знань	*07 Управління та адміністрування*
Спеціальність	*076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*
Освітній ступінь	*Магістр*
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Вибіркова
Загальна кількість годин	12
Кількість кредитів ECTS	2
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота) (за наявності)	–
Форма контролю	*Іспит*
Показники навчальної дисципліни для денної форм навчання	
Рік підготовки (курс)	5
Семестр	3
Лекційні заняття	6
Практичні, семінарські заняття	6
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота	-
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу – формування у майбутнього фахівця теоретичних основ та практичних навиків у використанні хеджових механізмів управління ціновими ризиками при здійсненні бізнесової діяльності.

Завдання курсу: формування у студентів знань з основ хеджування на біржовому товарному та фондовому ринках; набуття практичних навичок з: організації торгівлі ф’ючерсними, опціонними контрактами та свопами на товари, цінні папери, валюту.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати:**

нормативно-правову базу та систему хеджових операцій на біржовому ринку;

технологію здійснення хеджових на біржовому ринку;

дієві та продуктивні механізми управління ціновими ризиками, особливо на ринку агропродовольчої продукції;

моделі руху базису на товарному біржовому ринку;

види та особливості хеджових торгівельних стратегій;

економічний механізм хеджових операцій.

На підставі отриманих знань студенти повинні **вміти:**

здійснювати хеджування на ф’ючерсних ринках для страхування фінансових ризиків, повязаних зі змінами цін при виробництві, зберіганні, переробці та реалізації товарів;

досконало володіти стратегіями купівлі та продажу опціонів на ринку с.г. продукції;

проводити фінансові розрахунки за ф'ючерсними та опціонними угодами;

визначати рівень прибутковості торгівлі базисом.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

повного терміну денної та заочної форми навчання (076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність).

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи хеджування і біржової торгівлі

Тема лекційного заняття 1. Ризики – об'єкт хеджування

Сутність, теорії і концепції ризиків. Функції ризиків. Види ризиків. Методи управління ризиками.

Тема лекційного заняття 2. Теорія хеджування ризиків

Економічна сутність хеджування. Види хеджування: хеджування купівлі (довге); хеджування продажу (коротке). Особливості застосування довгого і короткого хеджування.

Тема лекційного заняття 3. Види строкових біржових інструментів у хеджуванні ризиків

Економічна сутність строкових біржових інструментів. Класифікація строкових біржових інструментів. Особливості регулювання біржової торгівлі строковими інструментами.

Тема лекційного заняття 4. Ф'ючерси

Виникнення біржової торгівлі ф'ючерсами. Особливості торгівлі ф'ючерсами. Виконання ф'ючерсних контрактів

Тема лекційного заняття 5. Опціони

Економічна сутність опціонів. Класифікація опціонів. Особливості використання опціонів.

Змістовий модуль 2. Організаційно-економічні засади хеджування на ринку аграрної продукції

Тема лекційного заняття 6. Основи хеджування на аграрному ринку

Теоретичні засади хеджування на ринку аграрної продукції. Базис, його роль у формуванні цінової стратегії страхування ризиків та хеджування з використанням базису.

Тема лекційного заняття 7. Основи хеджової стратегії при виробництві, зберіганні та реалізації сільськогосподарської продукції

Продажне (коротке) хеджування при виробництві, зберіганні та реалізації сільськогосподарської продукції. Купівельне (довге) хеджування, як засіб захисту від підвищення цін покупців на аграрному ринку.

Тема лекційного заняття 8. Хеджування опціонами на сільськогосподарські ф'ючерси

Опціони, їх роль у хеджування на аграрному ринку та стратегії купівлі та продажу опціонів при хеджуванні на ринку сільськогосподарської продукції. Свопи та їх роль в управлінні ризиками на біржовому ринку.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи хеджування і біржової торгівлі													
Тема 1. Ризики – об'єкт хеджування	1-2		2	2				1	0,5	0,5			
Тема 2. Теорія хеджування ризиків	3-4		1	1				1	0,5	0,5			
Тема 3. Види строкових біржових інструментів у хеджуванні ризиків	4-5		2	2				2	1	1			
Тема 4. Ф'ючерси	6-7		2	2				2	1	1			
Тема 5. Опціони	8-9		2	2				2	1	1			
Разом за змістовим модулем 1			9	9				8	4	4			
Змістовий модуль 2. Організаційно-економічні засади хеджування на ринку аграрної продукції													
Тема 6. Основи хеджування на аграрному ринку	10-11		2	2				1	0,5	0,5			
Тема 7. Основи хеджової стратегії при виробництві, зберіганні та реалізації сільськогосподарської продукції	12-13		2	2				1	0,5	0,5			
Тема 8. Хеджування опціонами на сільськогосподарські ф'ючерси	14-15		2	2				2	1	1			
Разом за змістовим модулем 2			6	6				4	2	2			
Усього годин			15	15				12	6	6			
Курсовий проект (робота) з_____ (якщо є в навчальному плані)		5	-	-									
Усього годин		120	15	15			72	12	6	6			

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ризики – об'єкт хеджування	2
2	Теорія хеджування ризиків	1
3	Види строкових біржових інструментів у хеджуванні ризиків	2
4	Ф'ючерси	2
5	Опціони	2

6	Основи хеджування на аграрному ринку	2
7	Основи хеджової стратегії при виробництві, зберіганні та реалізації сільськогосподарської продукції	2
8	Хеджування опціонами на сільськогосподарські ф'ючерси	2

Тема 1. Ризики – об'єкт хеджування

Мета: ознайомитися з теоретичними основами ризиків, як об'єкта хеджування.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;

аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;

оцінювання рівня підготовки студентів в межах лабораторного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Розкрийте зміст категорії ризик.
2. Які теорії ризиків знаєте?
3. Які концепції ризиків знаєте?
4. Які функції ризиків?
4. Розкажіть які існують методи управління ризиками.

Форми контролю знань – написання тестів, ессе, розгадування кросвордів; презентація виконаних завдань.

Тема 2. Теорія хеджування ризиків

Мета: ознайомитися з теоріями хеджування ризиків.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;

аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;

оцінювання рівня підготовки студентів в межах лабораторного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Економічна сутність хеджування.
2. Які види хеджування знаєте?
3. Розкажіть про хеджування купівлі (довге).
4. Розкажіть хеджування продажу (коротке).
5. Особливості застосування довгого і короткого хеджування.

Форми контролю знань – написання тестів, ессе, розгадування кросвордів; презентація виконаних завдань.

Тема 3. Види строкових біржових інструментів у хеджуванні ризиків

Мета: ознайомитися з видами строкових біржових інструментів у хеджуванні ризиків.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;

аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної

тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;

оцінювання рівня підготовки студентів в межах лабораторного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Економічна сутність строкових біржових інструментів.
2. Класифікація строкових біржових інструментів.
3. Особливості регулювання біржової торгівлі строковими інструментами.

Форми контролю знань – написання тестів, ессе, розгадування кросвордів; презентація виконаних завдань.

Тема 4. Ф'ючерси

Мета: ознайомитися з особливостями торгівлі ф'ючерсами.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;

аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;

оцінювання рівня підготовки студентів в межах лабораторного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Виникнення біржової торгівлі ф'ючерсами.
2. Особливості торгівлі ф'ючерсами.
3. Виконання ф'ючерсних контрактів.

Форми контролю знань – здача практичної роботи з організації закупівельної діяльності; написання тестів, ессе, розгадування кросвордів.

Тема 5. Опціони

Мета: ознайомитися з особливостями використання опціонів.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;

аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;

оцінювання рівня підготовки студентів в межах лабораторного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Економічна сутність опціонів.
2. Класифікація опціонів.
3. Особливості використання опціонів.

Форми контролю знань – здача практичної роботи з процедур закупівель; написання тестів, ессе, розгадування кросвордів.

Тема 6. Основи хеджування на аграрному ринку

Мета: ознайомитися з основами хеджування на аграрному ринку.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;

аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на

семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;

оцінювання рівня підготовки студентів в межах лабораторного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Теоретичні засади хеджування на ринку аграрної продукції.

2. Базис, його роль у формуванні цінової стратегії страхування ризиків та хеджування з використанням базису.

Форми контролю знань – написання тестів, ессе, розгадування кросвордів; презентація виконаних завдань.

Тема 7. Основи хеджової стратегії при виробництві, зберіганні та реалізації сільськогосподарської продукції

Мета: ознайомитися з основами хеджової стратегії при виробництві, зберіганні та реалізації сільськогосподарської продукції.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;

аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;

оцінювання рівня підготовки студентів в межах лабораторного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Продажне (коротке) хеджування при виробництві, зберіганні та реалізації сільськогосподарської продукції.

2. Купівельне (довге) хеджування, як засіб захисту від підвищення цін покупців на аграрному ринку.

Форми контролю знань – написання тестів, ессе, розгадування кросвордів; презентація виконаних завдань.

Тема 8. Хеджування опціонами на сільськогосподарські ф’ючерси

Мета: ознайомитися з особливостями хеджування опціонами на сільськогосподарські ф’ючерси.

Завданнями є:

опрацювання основного навчального матеріалу із поданої теми;

аналіз додаткових літературних джерел стосовно питань, що виносяться на семінарське заняття;

формування системи навичок та умінь студентів у контексті досліджуваної тематики;

виявлення напрямів практичного застосування отриманих теоретичних знань;

оцінювання рівня підготовки студентів в межах лабораторного заняття з метою подальшого стимулювання їхньої навчальної активності.

Питання для перевірки базових знань за темою:

1. Опціони, їх роль у хеджування на аграрному ринку та стратегії купівлі та продажу опціонів при хеджуванні на ринку сільськогосподарської продукції.

2. Свопи та їх роль в управлінні ризиками на біржовому ринку.

Форми контролю знань – написання тестів, ессе, розгадування кросвордів; презентація виконаних завдань.

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів.

Контрольні питання

1. Які основні умови функціонування підприємницьких структур в сучасних умовах?
2. Чи існує взаємозв‟язок між підприємницькою діяльністю і ризиками?
3. Наведіть визначення економічної сутності ризиків.
4. Як співставляються невизначеність і ризики?
5. Який вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на ризики?
6. Наведіть походження терміну ризик.
7. З чим пов‟язана ризикова ситуація?
8. Основні елементи ризиків.
9. Які основні риси, притаманні ризикам?
10. Вкажіть об‟єкт і суб‟єкт ризиків.
11. Які види теорій ризиків Ви знаєте?
12. Які погляди класиків на теорію ризиків?
13. Які погляди неокласиків на теорію ризиків?
14. Чи існує зв'язок між величиною ризику і імовірним прибутком?
15. Опишіть сутність концепції «небезпека».
16. Опишіть сутність концепції «невизначеність».
17. Опишіть сутність концепції «імовірність».
18. Що таке «ризикологія»?
19. Перерахуйте функції ризиків.
20. Наведіть основні джерела ризиків.
21. Яка сутність економічних ризиків?
22. Наведіть класифікацію ризиків залежно від результату.
23. Наведіть класифікацію ризиків залежно від числа суб‟єктів.
24. Наведіть класифікацію ризиків за ступенем об‟єктивності та суб‟єктивності прийняття рішень.
25. Наведіть класифікацію ризиків за ситуацією.
26. Наведіть класифікацію ризиків за джерелом походження.
27. Наведіть класифікацію ризиків за діяльністю суб‟єктів.
28. Наведіть класифікацію ризиків за належністю до підприємства.
29. Наведіть класифікацію ризиків за рівнем походження.
30. Наведіть класифікацію ризиків за сферою походження.
31. Наведіть класифікацію ризиків за причинами виникнення.
32. Наведіть класифікацію ризиків за ступенем обгрунтованості.
33. Наведіть класифікацію ризиків за системністю.
34. Наведіть класифікацію ризиків за ступенем реалізації.
35. Наведіть класифікацію ризиків за можливістю прогнозування.
36. Наведіть класифікацію ризиків за ступенем впливу на результативність підприємств.
37. Вкажіть групу ризиків макроекономічного рівня.
38. Вкажіть групу ризиків мезоекономічного рівня.
39. Вкажіть ризики мікроекономічного рівня.
40. Що таке підприємницькі ризики та які їх підкласи?
41. Вкажіть міжнародну класифікацію ринкових ризиків.
42. Які ризики можна управляти за допомогою хеджування.
43. Наведіть основні методи та напрями управління ризиками.
44. Перерахуйте етапи управління ризиками.
45. Які існують методи аналізу ризиків?

46. Що таке якісний аналіз?
47. Що таке кількісний аналіз?
48. Наведіть принципи управління ризиками.
49. Вкажіть поняття строкового біржового інструменту?
50. Опишіть економічну сутність строкових біржових інструментів за терміном укладання.
51. Опишіть економічну сутність строкових біржових інструментів за часовим діапазоном.
52. Опишіть економічну сутність строкових біржових інструментів за терміном виконання.
53. Наведіть еволюцію торгівлі строковими біржовими інструментами від позабіржової форми до біржової.
54. Як відбувається закриття розрахунковим способом позиції на продаж строкового біржового інструмента?
55. Як відбувається закриття розрахунковим способом позиції на купівлю строкового біржового інструмента?
56. Наведіть економічну сутність деривативу.
57. Які характерні риси деривативів?
58. Що таке строковість деривативів?
59. Що таке похідність деривативів?
60. Наведіть класифікацію видів деривативів.
61. Вкажіть класифікацію деривативів за видами активів.
62. Вкажіть класифікацію деривативів за сферою обігу.
63 Вкажіть класифікацію деривативів за видами контрактів.
64. Вкажіть класифікацію деривативів за способом виконання.
65. Вкажіть класифікацію деривативів за стратегіями використання.
66. Класифікуйте інноваційні строкові біржові інструменти.
67. Охарактеризуйте види біржових та позабіржових деривативів.
68. Які види товарних деривативів Ви знаєте?
69. Які види фінансових деривативів Ви знаєте?
70. Опишіть складові механізму регулювання біржової торгівлі строковими інструментами.
71. Охарактеризуйте види моделей регулювання біржової торгівлі строковими інструментами.
72. В чому полягає сутність державного регулювання біржової торгівлі деривативами.
73. Опишіть особливості саморегулювання біржової торгівлі деривативами.
74. Охарактеризуйте основні законодавчі акти з регулювання строкової торгівлі в Україні.
75. Охарактеризуйте показники міжнародної торгівлі строковими біржовими інструментами.
76. Опишіть структуру міжнародної біржової торгівлі строковими інструментами.
77. Які існують географічні зони міжнародної біржової торгівлі?
78. Наведіть перелік найбільших світових бірж.
79. Опишіть структуру міжнародної біржової торгівлі за видами активів.
80. Опишіть структуру міжнародної біржової торгівлі за видами контрактів.
81. Які основні біржові строкові інструменти на фондові індекси на міжнародному біржовому ринку?
82. Які основні біржові строкові інструменти на відсоткові ставки на міжнародному біржовому ринку?

83. Які основні біржові строкові інструменти на валютні курси на міжнародному біржовому ринку?

84. Які основні біржові строкові інструменти на товарні активи на міжнародному біржовому ринку?

85. Вкажіть основні тенденції розвитку міжнародного біржового ринку строкових інструментів.

86. Дайте визначення економічної сутності ф‟ючерсу.

87. Чим ф‟ючерс відрізняється від форварда?

88. Як спостерігається дія «невидимої руки» у ринковій економіці?

89. Чи існує взаємодія ф‟ючерсних і спотових ринків?

90. Яка різниця між торгівлею на спотовому та ф‟ючерсному ринку?

91. Назвіть активи, що є об‟єктом торгівлі на ф‟ючерсному ринку.

92. Дайте визначення економічної сутності опціону.

93. Чим опціон відрізняється від ф‟ючерса?

94. Чи існує взаємодія ф‟ючерсних і опціонних ринків?

95. Яка різниця між торгівлею ф‟ючерсами та опціонами?

96. Назвіть активи, що є об‟єктом торгівлі за опціонами.

97. Назвіть основні функції опціонної торгівлі.

98. Як можна використати опціони для управління ризиками?

99. Як можна використати опціони для спекуляції?

100. Які характеристики опціонів роблять їхню торгівлю успішною?

Комплект тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

1. Вставте пропущене поняття:

Походження терміну **…….** має грецький відтінок (в перекладі з грецької «скеля»). На початку цей термін описував небезпеку або невпевненість у господарській та суспільній діяльності. Ризик часто розглядають у якості імовірності настання негативних наслідків від здійснення якихось видів діяльності.

2. Дайте відповідь на питання:

Представниками якої теорії ризиків є Дж. Міль, І.Сеньйор, які вважали, що ризики – імовірність отримання збитків**.**

3. Дайте відповідь на питання:

Представниками якої теорії ризиків є А. Маршал, А. Пігу, Дж. Кейнс, які вважали, що ризики – імовірність відхилення від поставленої мети.

4. Вставте відповідність між концепцією ризиків та їх сутністю:

Концепція	Визначення
1. «Небезпека»	А. Завжди розглядає ризики та ефект їх впливу виключно, як негативне. Найкращий спосіб його управління в даній ситуації – це просто уникнення ризикових заходів і ситуацій. Разом з тим, глобалізаційний вплив не дозволяє суб'єктам повністю уникнути усіх ризиків, щоб перебороти їх небезпечні наслідки.
2. «Невизначеність»	Б. Базується на основних очікуваннях і залежності ризиків та дохідності. Адже часто ризики розглядають, як шанс, удача чи щасливий кінець якоїсь діяльності. Саме ця концепція змінила негативне відношення до ризиків, забезпечивши і ймовірність позитивних наслідків.
3. «Можливість»	В. Розглядає ризики, як багатоваріантну невизначеність ситуацій. Отже існує на практиці безліч ймовірних варіантів

	настання ризикових ситуацій та наслідків їхнього впливу. Водночас, при наявності невизначеності і альтернатив ризики можуть розглядатись також, як негативне явище.

5. Вставте відповідність між основними функціями ризиків та їх визначенням:

Функція	Зміст
1. Інноваційні	А. По-перше, ризики можуть бути використані для успішної підприємницької діяльності. По-друге, ризики можуть створювати передумови для виявлення суб'єктивного підходу до підприємництва, що може негативно проявитись у результаті.
2. Регулятивні	Б. Наявність ризиків сприяє постійному пошуку до альтернативних методів оцінки і управління ризиків. Ризикованість підприємництва – це ефективний механізм у розробці і застосуванні на практиці нових інноваційних рішень.
3. Захисні	В. Передбачає необхідність аналітичного дослідження ризикових ситуацій з метою виявлення можливих шляхів уникнення або мінімізації ризиків.
4. Аналітичні	Г. Прояв спокійного відношення до негативних наслідків дії ризиків. Підприємці, які ризикують постійно здійснюючи підприємницьку діяльність потребують захисту від різних негативних факторів.

6. Залежно від результатів існує наступна класифікація ризиків:

1	Суб'єктивні
2	Чисті
3	Об'єктивні
4	Суб'єктивно-об'єктивні
5	Стохастичні
6	Спекулятивні

7. За суб'єктивним та об'єктивним характером або за ступенем об'єктивності прийняття управлінських рішень існують наступні ризики:

1	Суб'єктивні
2	Чисті
3	Об'єктивні
4	Суб'єктивно-об'єктивні
5	Стохастичні
6	Спекулятивні

8. Класифікаційна група ризиків за джерелом походження включає ризики:

1	Ризики, повязані з господарською діяльністю
2	Ризики, повязані з самими підприємцями
3	Ризики, повязані з недостатнім володінням інформацією про стан зовнішнього середовища.
4	Суб'єктивно-об'єктивні
5	Стохастичні
6	Спекулятивні

9. Залежно від рівня походження ризики можна диференціювати на:

1	Ризики, повязані з господарською діяльністю
2	Ризики, повязані з самими підприємцями

3	Національні.
4	Суб’єктивно-об’єктивні
5	Глобальні
6	Спекулятивні

10. Вставте пропущене поняття:

……. – це цілеспрямований набір інструментів та методів оцінки та оптимізації або уникнення негативних наслідків від ризиків.

7. Методи навчання.

При викладанні дисципліни передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання – проблемних та міні-лекцій, семінарів у активній формі, розгляд кейсів. Види навчальних технологій, які використовуються для активізації процесу навчання наведено в таблиці.

Таблиця

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання

Методики активізації процесу навчання	Практичне застосування навчальних технологій
Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, яке відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді	Проблемна лекція з питання: "Види строкових біржових інструментів у хеджуванні ризиків"
Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних управлінських ситуацій.	Проблемна ситуація "Основи хеджової стратегії при виробництві, зберіганні та реалізації сільськогосподарської продукції"

8. Форми контролю.

За місцем, яке посідає контроль у процесі вивичення “Хеджування ф’ючерсами і опціонами” можна виділити поточний, рубіжний і підсумковий контроль.

Поточний контроль знань є органічною частиною всього педагогічного процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу. Управління навчальним процесом можливе тільки на підставі даних поточного контролю. Завдання поточного контролю зводяться до того, щоб:

виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;

визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;

виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи, встановивши причини, які перешкоджають їх роботі;

виявити рівень опанування навиків самостійної роботи і намітити шляхи і засоби їх розвитку;

стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Головне завдання поточного контролю – допомогти студентам організувати свою роботу, навчитись самостійно, відповідально і систематично вивчати усі навчальні предмети.

Рубіжний (модульний) контроль знань є показником якості вивчення окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Його завдання – сигналізувати про стан процесу навчання студентів для вжиття педагогічних заходів щодо оптимального його регулювання.

Підсумковий контроль являє собою іспит студентів з метою оцінки їх знань і навиків з дисципліни “ Хеджування ф’ючерсами і опціонами”.

Основна мета іспиту – встановлення дійсного змісту знань студентів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

9. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається відповідно до положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. протокол № 7 з табл.1.

Оцінка національна	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	**ВІДМІННО** – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	**90 – 100**
Добре	**ДУЖЕ ДОБРЕ** – вище середнього рівня з кількома помилками	**82 – 89**
	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	**74 – 81**
Задовільно	**ЗАДОВІЛЬНО** – непогано, але зі значною кількістю недоліків	**64 – 73**
	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	**60 – 63**
Незадовільно	**НЕЗАДОВІЛЬНО** – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	**35 – 59**
	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	**01 – 34**

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **Rдис** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **Rнр** (до 70 балів): **Rдис = Rнр + 0,3·Rат**

10. Методичне забезпечення:

1. Кравченко А.С. Методичні вказівки до вивчення дисципліни "Хеджування ф’ючерсами і опціонами". Київ. ЦП Компринт, 2016 р. 30 с.

11. Рекомендована література:

Основна

1. Прогнозування та хеджування фінансових ризиків : монографія / За ред. проф. Л. О. Примостки. Київ: КНЕУ, 2014.

2. Статистичне моделювання та прогнозування: навч. посіб./Єріна А.М. URL: http://studentam.kiev.ua/content/view/774/82/

3. Солодкий М.О. Біржовий товарний ринок: навчальний посібник/ М.О. Солодкий. Київ: Компринт, 2017. 576с.

4. Солодкий М.О. Біржовий ринок: навчальний посібник/ М.О. Солодкий. К: Аграрна освіта, 2016. 565с.

5. Солодкий М.О., Яворська В.О., Кравченко А.С. Розвиток біржової торгівлі на товарних та фінансових ринках: монографія / М.О. Солодкий, В.О. Яворська, А.С. Крачeнко. Київ: В-во ЦП Компринт, 2017. 450с.

6. Солодкий М.О., Яворська В.О., Андронович Т.Ю. Розвиток біржового аграрного ринку: монографія. Київ: ЦП Компринт, 2014. 341с.

7. Яворська В.О. Головний вплив на інноваційний розвиток світового ринку фінансових деривативів. Вісник НУБІП України. 2015. № 222. с. 176-181.

8. Яворська В.О. Аналітична оцінка світового біржового ринку. Інфраструктура ринку. 2017. № 10. URL:: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2017/10_2017_ukr/16.pdf.

Допоміжна

1. Альциванович О. В., Цимбаленко Я. Ю. Теоретико-категоріальний аналіз поняття 1. Пірус Р. В. Управління фінансовими ризиками : навч. посіб. /Р. В. Пірус. Київ: Знання, 2011. 598 с.

2. Ковальчук А. Т. Фінансові ризики та шляхи їх мінімізації : правовий аспект : монографія / А. Т. Ковальчук. Київ: Знання, 2014. 319 с.

3. Ковни Ш., Такки К. Стратегии хеджирования. Москва: ИНФРА-М., 1996. 208 с.

4. Колб Роберт У. Финансовые деривативы : учебник. Изд. 2-е:пер. с англ. - Москва: Информ.-изд. дом «Филинъ», 2017. 360 с.

5. Рогов М. А. Методика рассчета возможных потерь (Value at Risk) из-за фактора риска изменения валютных курсов в банке / М. А. Рогов. URL: www.hedging.ru.

6. Романов В. С. Инструменты моделирования развития предприятия : метод симуляций Монте-Карло. / В. С. Романов URL: http://www.hedging.ru.

7. Roland Füss, Dieter G Kaiser and Zeno Adams. Value at risk, GARCH modelling and the forecasting of hedge fund return volatility //Journal of Derivatives & Hedge Funds URL://http://www.palgrave-journals.com

8. Іващук Н. Л. Ринок деривативів: економіко-математичне моделювання процесів ціноутворення : монографія / Н. Л. Іващук. Львів:Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2008. 472 с.

9. John Hull. Options, Futures and Other Derivative Securities. 9-edition- New Jersey, University of Toronto, Prentice Hall, Englewood Cliffs, 2015. 852p.

Інформаційні ресурси

1. Електронні та друковані видання бібліотеки ім. Вернадського www.nbuv.gov.ua